

הוצאת אגרות חוב של חברת החשמל לארץ ישראל

לגבי המטרה הראשונה — העברתם להשקעה של אמצעים שהיו עלולים להיות מוצאים לאחר מועד למטרות תצרוכת — חשובה החלוקה של המכירות בין הציבור הרחב מצד אחד, לבין מוסדות כספיים מצד שני. לגבי האחרונים יש מקום להנחה, שקניות המוסדות הכספיים הן בחלק גדול רק החלפת צורה של השקעות קיימות מכבר, שגם בלעדי המרה זו לא היו עלולות לשמש, אלא במידה מועטה, למטרות תצרוכת.

בדיקת החלוקה של המכירות בין מוסדות לבין משקיעים פרטיים תוכל ללמד, באיזו מידה הצליח המפעל להדור לשכבות רחבות של הציבור ולהגיע אל "המשקיע הקטן", ובאיזו מידה נשאר בעיקר נחלתם של משקיעי הון גדולים ומוסדות חסכון והשקעה שונים. לגבי המשקיע הקטן, איגרת החוב היא במקרים רבים נכס נזיל פחות מאשר אותה איגרת כשהיא מחוזקת בידי מוסד גדול או בנק. מלבד זאת יש להניח, שאצל המשקיע הקטן, במידה גדולה בהרבה מאשר אצל מוסד השימוש האלטרנטיבי בחסכונות שממנו את ההשקעה הזאת היתה עלולה להיות תצרוכת. מאותה בחינה יש עניין בהתפלגות המכירות לפי הגודל ולפי החוגים אליהם משתייכים המשקיעים מבחינה מקצועית וחברתית. עם זאת, יש לזכור לגבי כל המסקנות האפשריות מתוך בדיקה כזאת הסתייגות אחת חשובה: לבנקים, שבאמצעותם הופצו האגרות לקהל, יש השפעה מכרעת על החלוקה של המכירות בין מוסדות לבין בודדים, על ההתפלגות לפי גודל המכירות, ואף על התחלקות המשקיעים לפי חוג המקצוע. בלי בדיקה יותר מדויקת של הגורמים המניעים את הבנקים לנקוט דרך זו או זו בהפצת האגרות, אין להגיע למסקנות בדבר האפשרויות של הגברת תנועת החיסכון של המשקיע הקטן בדרך דומה לזו הנסקרת כאן.

הפצת האגרות

הפצת האגרות בוצעה דרך שני צנורות מרכזיים:

א) "גמול" חברה להשקעות בע"מ, מיסודן של קופות התגמולין, אשר קנתה את כל אגרות החוב הרשומות על שם, בסך 6.574.000 ל"י, ונוסף לזה אגרות חוב למוכ"ז בסך 800.000 ל"י, מן האגרות למוכ"ז חזרה "גמול" ומכרה אח"כ אגרות בסכום של 500.000 ל"י לבנקים. האגרות הרשומות על שם נמכרו, כאמור לעיל, לחברת "גמול" במישרין. העובדה שחלק

בשנת 1955/56 הוצאו אגרות חוב של חברת החשמל בא"י בסכום כולל של 16 מיליון ל"י, מהם 10 מיליון ל"י בהוצאה הראשונה, ו-6 מיליון ל"י בהוצאה השנייה. מן ההוצאה הראשונה (1957/1964) הוצאו אגרות חוב למוכ"ז בסכום של 5.425.000 ל"י ו-4.574.400 ל"י אגרות רשומות על שם, ובהוצאה השנייה — 4 מיליון ל"י למוכ"ז ו-2 מיליון ל"י רשומות על שם. תנאי שתי ההוצאות היו דומים, כדלקמן:

- 1) האגרות נושאות ריבית של 6.5% לשנה;
- 2) הקרן והריבית צמודות, אם למדד המחירים לצרכן ואם לשער הרשמי של הדולר, לפי בחירת רוכש האגרת;
- 3) האגרות מזכות את בעליהן בהקלות במס הכנסה: מס הכנסה המנוכה במקור מן הריבית לא יעלה על 25%, וההכנסה אינה חייבת בהצהרה בדו"ח על ההכנסה השנתית;
- 4) האגרות הוצאו בערבות של ממשלת ישראל, לפי שטר נאמנות שנחתם בין חברת החשמל הא"י מצד אחד, לבין שר האוצר בשם מדינת ישראל, מצד שני.

אגרות חוב אלו באו לגייס מן הציבור את ההון הדרוש לפיתוח רשת החשמל, והוצאו בתנאים הנוכחים לעיל, שלא היו רגילים בשוקי ניירות ערך. מבחינה זו היתה ההוצאה גם צעד לעידוד החיסכון בארץ. הריבית הגבוהה יחסית וההקלות במס הכנסה באו להגדיל את ההכנסה הנקייה מן ההשקעה, וההצמדה למדד המחירים או לשער הדולר, וכן ערבות הממשלה, באו להגביר את הבטחון של ההשקעה ושל ערכה הממשי. מתוך מגמה להעביר אמצעים מתצרוכת להשקעה, נועד מפעל אגרות החוב להפוך חסכונות שהוחזקו ע"י הקהל בצורה נזילה לחסכונות נזילים פחות, ולהקטין בכך את ההסתברות שחסכונות אלו יוצאו כעבור זמן לתצרוכת. אותה שעה היתה מטרתו של המפעל לגייס מן הציבור את ההון הדרוש לפיתוח רשת החשמל בארץ, שאלולא כן היה צריך לבוא, בגלל עדיפותו המשקית, מתוך תקציבי הממשלה.

עם מכירת שתי ההוצאות של האגרות הוגשמה המטרה שנוכרה לאחרונה. ע"י ההשקעה של 16 מיליון ל"י שהשקיעו הציבור הרחב וקופות התגמולין, קרנות הביטוח ומוסדות כספיים אחרים בחברת החשמל, הוקטן העומס שבכוח על תקציבי הציבור באותו סכום.

גדול כל כך מכל ההוצאה נמכר ישר למוסד אחד, ובצורה של ניירות רשומים על שם שאינם נקובים בבורסה מרמזת, שלא היה לחברת החשמל ולממשלה ביטחון בדבר ממדי השוק לניירות ערך אלה, ושרצו להבטיח לעצמם חלק ניכר מן ההשקעה הדרושה ע"י מכירה ישירה למוסד מבלי שיווצר לחץ על שוק ניירות הערך. הקטנת חלקן של האגרות הרשומות על שם הוצאה השנייה של אגה"ת (2 מיליון ל"י מתוך 6 מיליון יון בהוצאה השנייה, לעומת 4.5 מיליון מתוך 10 מיליון בהוצאה הראשונה) מצביעה באותו כיוון — חלקן של האגרות הרשומות על שם קטן. לאחר שנתברר כי הביקוש לאגרות החוב עלה על הצפוי.

ביחס לרכישות של "גמול" אמנם ייתכן, שהשקעות אלו היו שאיבה של אמצעים שאחרת היו מיועדים לתצרוכת (או להשקעה בבנייה) בצורת הלוואות לחברי קופות התגמולין, אך יותר מתקבל על הדעת, שבעיקרה לא היתה זו אלא החלפת צורה של השקעות קיימות. בתנאים של לחץ מתמיד על קופות התגמולין למתן הלוואות למטרות תצרוכת, יש יסוד להאמין ש"גמול" לא הפחיתה מן הסכומים שהיו מיועדים למתן הלוואות כאלה, בלאו הכי.

(ב) יתר אגרות החוב, בסכום של יותר מ-9 מיליון ל"י (הכולל אג"ת למוכ"ז ב-500.000 ל"י ש"גמול" חזרה ומכרה לבנקים), הופצו ע"י הבנקים; אגרות אלו היו למוכ"ז ונרשמי בבורסה, שלא כאגרות החוב הרשומות על שם, שנמכרו ל"גמול" ולא נרשמו בבורסה. למשקיעים פרטיים יכלו איפוא להגיע אגרות חוב בסך 9 מיליון ל"י לערך, אך כפי שנראה להלן, לא הוצע להם למעשה כל הסכום הזה, וחלק ניכר ממנו הגיע אף הוא למוסדות כספיים שונים.

הנתונים הסטטיסטיים שעליהם מבוסס הסקר נמסרו ע"י מספר בנקים, שהפיצו ביחד יותר מ-85% מן הסכום שנמכר. ניתן איפוא לראות נתונים אלה כמייצגים באופן מניח את הדעת לגבי המפעל כולו.

חלוקת מכירות הבנקים בין משקיעים פרטיים לבין מוסדות

באחוזים	סכום	
48.1	4.149.500	(א) מכירות למשקיעים פרטיים
51.9	4.477.500	(ב) מכירות לקופות התגמולין, בנקים, חברות ביטוח, מוסדות
100.0	8.627.000	סה"כ

יש לציין שחלק מן המכירות לבנקים הגיע אף הוא, בסופו של דבר, למשקיעים פרטיים ועל כן היו מכירות אלה קצת יותר גדולות מאשר נראה מן הלוח. לפי נתונים שנתקבלו ניתן להעריך, שכמחצית הסכום שהופץ בכלל ע"י הבנקים הגיע לידי משקיעים פרטיים דהיינו — כ-5 מיליון ל"י מתוך סך 16 מיליון ל"י של שתי ההוצאות. לעובדה שלמשקיעים פרטיים נמכר פחות משליש כל האמיסיה שתי סיבות עיקריות. ראשית, חברת החשמל העדיפה לגייס את ההון הדרוש לה ע"י מכירה של אגרות חוב בסכום של יותר מ-7 מיליון ל"י ישר ל"גמול". ע"י כך הופחתו מן הסכום שהיה יכול לעמוד לרשות הציבור 42.5% מכל ההוצאה. שנית, גם הבנקים העדיפו את המכירה לקונים גדולים, שלגביהם הוצאות המכירה קטנות מאשר לקונים קטנים רבים. מסתבר שאפשרות העדפה כזאת היתה לבנקים ולחברת החשמל עצמה, מאחר שהביקוש לאגרות החוב מצד מוסדות כספיים עלה על ההיצע.

לגבי בחינת מידת ההגשמה של מטרות המפעל, ובפרט המטרה של הגברת החיסכון, יש חשיבות גם לבדיקת מקורות המימון של הקניות. בעניין זה אין הנתונים מאפשרים הוצאת מסקנות ברורות. מאומדנים של כמה בנקים מתקבל הרושם, שהחלק הארי (כ-85%) של המימון בא מתוך חשבונות הלקוחות בבנקים, אך אין פירוט של סוגי החשבונות והפקדונות. חלק מן הרכישות מומן מתוך כספי פיצויים מגרמניה, פנסיות וירושות שהוחזקו בצורה נזילה ביותר, והיו עשויים להיות מוצאים בחלקם כעבור זמן על מוצרי תצרוכת. מספר קניות לא מבוטל נעשה ע"י תשלום במוזמנים. נראה, שהמימון ע"י מכירת ניירות ערך אחרים לא תפס מקום חשוב ובמידה שהיה כזה, הרי אף צורת מימון זו מגדילה את סך ההשקעות בניירות ערך במשק ומקדמת את המטרות שהוזכרו. ביחס למכירות למשקיעים פרטיים נראה, שמרבית מקורות המימון היו אמצעים בני נזילות רבה.

בחינת הפצת האגרות לפי התנאים שלהם מראה, שההצמדה למדד המחירים לצרכן היתה גורם חשוב להצלחת האמיסיה. מבין שתי אפשרויות ההצמדה (לשער הרשמי של הדולר או למדד המחירים), בחרו 83% מן הרוכשים את ההצמדה למדד המחירים. העדפת המדד עלתה בהוצאה השנייה, והגיעה כמעט ל-90%. העדפה זו מלמדת, שהציבור רואה במדד המחירים משקף נאמן יותר של כוח הקנייה של הכסף מאשר בשער הנקוב של הדולר, במיוחד לגבי השקעה שאינה ארוכת מועד.

הבנקים ממכירות של סכומים קטנים היו למעשה גדולות יותר מאשר מסכומים גדולים.

(ג) לא היתה אפשרות של רכישת האגרות בתשלומים. אפשרות זו יכולה להיות מעניינת במיוחד לגבי המשקיע-בכוח שלרשותו סכומים קטנים ביחס, בין בפקדון נות בבנק, בין במוזמנים הנחסכים מהכנסה שוטפת. ואינם מצטרפים אלא כעבור זמן ניכר לסכום הראוי להשקעה בנייר-ערך. בתנאים של אי-יציבות כוח הקנייה של החיסכון, הרי יש נטייה להוציא למטרות תצרוכת (מוצרי תברוכת ממושכת) עוד לפני שהם מספיקים להצטרף לסכומים ניכרים במקום להמשיך ולחסוך אותם.

יתכן שקיים הבדל נוסף בין ההשקעה בתשלומים לבין ההשקעה מתוך חסכונות קיימים. מכבר: בעוד שקניית אג"ח לגבי המשקיע הגדול היא העברת חסכון נות קיימים מכבר מצורה נזילה יותר לצורה נזילה פחות (מטרה שהיא רצויה לעצמה), הרי ההשקעה ע"י תשלומים קטנים מאפשרת העברת אמצעים מצריכה שוטפת להשקעה שוטפת.

(ד) ציבור המשקיעים הקטנים במיוחד אינו רגיל בהשקעה בניירות-ערך. הפצה ניכרת של ניירות ערך ע"י הבנקים בין משקיעים קטנים, ללא בסיס של הרגל קיים מכבר, מצריך איפוא מאמץ שאין הבנקים מסוגלים לעשותו. משום כך הדגישו הבנקים את החשיבות הרבה של פרסומת ברדיו ובעתונות.

חלוקת המכירות בין משקיעים פרטיים לבין מוסדות החלוקה של המכירות בין מוסדות לבין משקיעים פרטיים שונה מבנק אחד למשנהו. ההבדלים נובעים לא רק משוני בסוגי הלקוחות בבנקים השונים, אלא גם מן היחס השונה שהתייחסו בנקים שונים למפעל אגרות החוב. כל הבנקים ביחד מכרו למשקיעים פרטיים כמחצית מן האגרות שקיבלו להפצה. הנתונים הסטטיסטיים לגבי חלק מייצג של סך המכירה (למעלה מ-75% מכל הסכום שנמכר לקהל) מראים, כי כמחצית הסכום שנמכר לקהל הפרטי היה בקבוצת המשקיעים שקנו אגרות בסכום של 500 עד 5000 ל"י. 39.3% מן הסכום שהופץ בקהל הרחב נמכר למשקיעים גדולים, בסכומים מ-5000 ל"י ומעלה. הקבוצה של משקיעים מ-10,000 ל"י ומעלה קנתה 27.8% מכל הסכום. הלוח הבא מראה את ההתפלגות של המכירות לפי גודל העסקות, בסכומים מוחלטים ובאחוזים.

התנאי המיוחד השני שעודד את המכירה היו ההקלות במס הכנסה. הקלות אלו היו גורם אמנם רק לחלק, אם גם חלק חשוב, של החוסכים בכוח, ולא שימשו גורם לגבי חוסכים בעלי הכנסות נמוכות. שהמס השולי שלהם נמוך מ-25%. הפיטור מחובת דיווח על ההכנסה מן האגרות, לא היווה הקלה חשובה לגבי משלמי מס שולי נמוך מ-25%, שכן הם לא יהיו מעוניינים להשתמש בפיטור זה ויוכלו לקבל ע"י הכללת הכנסה זו בזו"ח שלהם, החזרת ההפרש בין 25% שנוכו במקור לבין המס שהם חייבים לשלם מכלל הכנסתם. (למקבלי שכר גם יתרון זה פחות חשוב — בגלל האחור הרב בהגשת הדו"חות שלהם). לחיבי מס שולי גבוה מ-25% אין תועלת בשחרור מחובת דיווח, כי גם אילו היו חייבים להצהיר על הכנסה זו, לא היו צריכים לשלם יותר מ-25% מס הכנסה. אף-על-פי-כן הוערך הפיטור מחובת דווח על-ידי משקיעים רבים בהקלה ממשית, ונראה שיש לו השפעה פסיכולוגית.

אין להסיק מסקנה ברורה בדבר המידה בה השפיעה הערבות שניתנה ע"י הממשלה על רכישת האגרות של הקהל.

אשר לתנאי ההפצה שהשפיעו על החלוקה בין הציבור הרחב לבין מוסדות כספיים, יש לציין:

(א) לא נקבע גבול תחתון להשקעה ע"י מוסדות וחברות. ע"י כך אופשר לבנקים למכור למוסדות גם סכומים קטנים, ולבצע את המכירה בהוצאות קטנות, במקום למכור אותם סכומים לקונים קטנים, תוך הוצאות מכירה גדולות יותר.

(ב) ההוצאה של האגרות נעשתה כרגיל ע"י קונסורציום של בנקים שקיבל על עצמו את הסיכון של ההוצאה. נוסף לגורם של הוצאות מכירה הנזכר בסעיף ב' היה איפוא עניין לבנקים להפיץ במהירות ככל האפשר את המכסות שקיבלו על עצמם כהתחייבות קבועה. זאת ניתן לעשות ביתר קלות ע"י מכירה למוסדות כספיים ולמשקיעים גדולים ביחס, מלבד זאת, יש הסתברות גדולה יותר שהמשקיע הקטן ישוב כעבור זמן וירצה למכור את האגרות שקנה. מלבד הלחץ על השוק העלול להוצר על-ידי כך, עלולים הבנקים להימצא במצב של התחייבות מוסרית מסוימת לקנות מלקוח כזה את אגרותיו. לגבי משקיעים גדולים הנטייה לשוב ולמכור את השקעותיהם קטנה יותר.

גורמים אלה מכריעים את העובדה, שעמלות שקבלו

התפלגות המכירות לפי גודל העסקות

גודל העסקה	המכירות מספר	% ממספר המכירות	הסכום	% מסך המכירות
עד 200 ל"י	700	24.9	76.450	2.5
201 עד 500	787	28.0	232.950	7.5
501 " 1000	675	24.0	474.800	15.4
1001 " 2000	354	12.6	481.500	15.6
2001 " 5000	209	7.4	606.000	19.6
5001 " 10 000	54	1.9	355.000	11.5
למעלה מ-10 000	33	1.2	858.000	27.8
סה"כ	2.312	100.0	3,084.700	99.9

% ממספר המכירות	% מהסכום	
14	1.6	6. קופות תגמולין
		7. משקיעים, מוסדות אחרים, חברות
20	0.8	להשקעה, חברות ביטוח
4	0.6	8. בנקים, סוכני נירות ערך

הערה: נתונים אלה מתייחסים ל-40% מכל המכירות, למשקיעים פרטיים ולמוסדות כספיים. נתונים אחרים נותנים מקום להשערה, שיש במספרים שלעיל סטייה כלפי מטה ביחס למשקלם של מוסדות משקיעים וכדי בסך כל המכירות.

מן הלוח הנ"ל נראה, שבחלקן של הקבוצות 2 ו-3 נפלו 32% מסכום כל המכירות, בעוד שהקבוצות 6, 7 ו-8 תפסו 38% מן הסכום.

השוואת הפצת ההוצאה הראשונה והשנייה בהוצאה השנייה של אגרות החוב אול בחלק מן הבנקים הסטוק שבידם, עוד לפני המועד הרשמי של התחלת המכירה, מכאן, שלחלק מן המשקיעים הפרטיים לא הוצעו אגרות למכירה כלל בהוצאה השנייה. כן מראה אזילה זו, שהביקוש לאגרות החוב מצד מוסדות כספיים (שלהם נמכר הסטוק לפני תחילת המכירה הרשמית) היה גדול מן ההיצע. הבנקים נוכחו לדעת, מנסיון ההוצאה הראשונה, שהביקוש מצד מוסדות הוא גדול משהניחו מראש, והעדיפו בהוצאה השנייה למכור את הסטוק שבידיהם למספר קטן של לקוחות גדולים. כן יש לציין, שהזמן שהוקצב באופן רשמי למכירה היה מוגבל למדי, כך שגם משום גורם זה הציעו הבנקים את האגרות למשקיעים שהמכירה להם ניתנת לביצוע מהיר יותר.

בעוד שההוצאה הראשונה של אגרות למוכ"ז היתה בסך 5.425.600 ל"י והשנייה היתה בסך 4.000.000 ל"י, נשאר היקף הקניות המוחלט של המכירה למוסדות כמעט שווה (ירידה ב-6% לגבי חלק מייצג של כל ההפצה). מגמת ההעדפה, בהוצאה השנייה, של מכירה ללקוחות גדולים משתקפת גם בעליית הגודל הממוצע של עסקה בציבור המשקיעים הפרטיים — שעלה ב-24% בהשוואה להוצאה הראשונה. סכום המכירות למשקיעים פרטיים ירד מ-62% מכל המכירות בהוצאה הראשונה, ל-49% בהוצאה השנייה. מלבד ההעדפה של מוסדות כספיים היתה איפוא בהוצאה השנייה גם העדפה של לקוחות גדולים באותו חלק של אגרות שהופץ בין משקיעים פרטיים.

כפי שנראה מן הלוח, הוו המכירות עד 2.000 ל"י 41% מן הסכום שנמכר למשקיעים פרטיים ו-89.5% ממספר המכירות. העיסקות בגודל של 500 עד 2.000 ל"י היו 31% מן הסכום שנמכר למשקיעים פרטיים ו-36.6% ממספר המכירות.

להתפלגות זו יש להוסיף את הנתונים בדבר התחלקות קות המשקיעים לפי חוגים מקצועיים וחברתיים. הניתנת בלוח דלהלן, אפשר להסיק את המסקנה הכללית שמפעל האגרות הצליח לחדור לשכבות של חוסכים בינוניים וקטנים, שכפי הנראה היו קונים אגרות נוספות, אלו הוצעו להם על ידי הבנקים. הנתונים הסטטיסטיים המובאים בלוח מס. 2, וכן, במידה מסויימת, אלה שבלוח מס. 3 מצביעים על כך, שגם באותו חלק של האגרות שהופץ ע"י הבנקים בין משקיעים פרטיים, היתה העדפה מסויימת בהיצע למשקיעים גדולים. רושם זה מתחזק מן ההבדלים שהיו בהפצה בין הקהל מצד אחד לבין מוסדות מצד שני בין שתי ההוצאות של האגרות כפי שנראה להלן:

חלוקת המכירות לפי חוגי הרוכשים

% ממספר המכירות	% מהסכום	
16	16	1. אנשי מסחר ותעשייה, חקלאים, קבלנים ופעילים אחרים במשק
11	15	2. כקצועות חפשיים (רופאים, עורכי דין עצמאיים)
21	42	3. מקבלי שכר, פקידים, פועלים, מורים ומקצועות חפשיים אחרים
10	15	4. בלתי פעילים במשק
4	9	5. המקצוע לא ידוע

הוראות וחוזרים של בנק ישראל

חוזר למוסדות הבנקאיים בדבר ערבויות של בנקים

כמה בנקים פנו אלי בשאלה, אם לרגלי ייצוב נפח האשראי הבנקאי לפי ה"30.11.53, אין הדבר בניגוד למדיניות הממשלה, אם הם ייענו לבקשות לקוהותיהם בדבר מתן ערבות לאנשים ומוסדות להבטחת סילוק אשראי הנ"ל מופנים להעמיד לרשותם.

ברצוני להודיעכם, כי אנו רואים ערבויות מסוג זה כאשראי שניתן על ידי הבנק עצמו. לפיכך, על כל בנק להראות בנפרד, לאחר סעיף 13 בדו"ח החודשי אשר הוא ממציא לי, את סך כל הערבויות מסוג זה שניתנו על ידו. לצרכי חישוב סך כל האשראי אשר כל בנק רשאי לתת לפי ההוראות הכלולות בחוזרי מיום 29.1.54, ערבויות אלו תחשבנה על ידנו כאשראי רגיל.

בכבוד רב,
המפקח על הבנקים

ירושלים, י"ד באדר, תשי"ד
19 במארס, 1954.

חוזר למוסדות הבנקאיים בדבר שיקים מאוחרים (post-dated cheques)

הנוהג הנפסד להשתמש בשיקים מאוחרים במקום בשטרות מסחריים, נדון על ידנו. לדעתנו, הבנקים אינם צריכים לעודד בצורה כלשהי את השימוש בשיקים מאוחרים; לפיכך, אנו מבקשים את כל הבנקים להמנע מלקבל שיקים מאוחרים, בין אם אלה נמסרים להם לגוביינא בלבד, או כבטחון לאשראי הניתן על ידם.

בכבוד רב,
המפקח על הבנקים

ירושלים, י"ד באדר, תשי"ד
19 במארס, 1954.

חוזר למוסדות הבנקאיים בדבר שיקים מאוחרים

הנני מתכבד להתייחס לחזרנו מיום י"ג באדר ב' תשי"ד (19.3.54), בו נתבקשתם להימנע מלקבל שיקים מאוחרים אפילו לגוביינא.

הגיעו אלי תלונות ממוסדות בנקאיים ביחס למספר מוסדות אשר אינם ממלאים אחרי הוראות החוזר הנ"ל. מסתבר, כי כמה מוסדות אמנם שומרים באופן כללי על ההוראות, אך לעיתים הם מקבלים שיקים מאוחרים מלקוחות מיוחסים.

ברצוני לחזור על בקשתי, שלא לקבל שיקים מאוחרים בין אם כביטחון להלוואות, לגוביינא, או למשמרת. הנכם מתבקשים למלא אחרי הוראה זו בקפדנות לגבי כל לקוחות המוסד, מבלי יוצא מן הכלל.

אודה אם תאשרו שהנהלת המוסד נתנה הוראה ברורה ומפורשת למנהלי הסניפים ולכל הפקידים הבכירים בעניין זה.

בכבוד רב,
המפקח על הבנקים

ירושלים, כ"ד בתשרי, תשט"ו
10 באוקטובר, 1955.

חוזר למוסדות הבנקאיים בדבר
נפח האשראי

הגני מתכבד להודיעכם כי הממשלה בישיבתה מיום ו' באייר, תשט"ז (17 באפריל, 1956), אשרה את החלטתו של נגיד בנק ישראל להתיר לכל מוסד בנקאי (בנקים ואגודות שיתופיות לאשראי) להגדיל את נפח האשראי שהוא רשאי לתת, ב-3% מסך כל האשראי ליום 30 בנובמבר, 1953. ההגדלה הנ"ל באשראי היא נוסף להרחבה בשיעור של 4% שאושרה על-ידי הממשלה ביום 4 ביולי, 1954. שום מוסד בנקאי אינו רשאי להרחיב את נפח האשראי לפי חוזר זה, אלא לפי אישורים מיוחדים שיינתנו על-ידי בנק ישראל.

בכבוד רב,
המפקח על הבנקים

ירושלים, י"א באייר, תשט"ז
22 באפריל, 1956

חוזר למוסדות הבנקאיים בדבר
נפח האשראי

בעקבות פניותיהם של מוסדות בנקאיים אשר נכסיהם הנוזלים גדלו במידה ניכרת במשך השנתיים האחרונות, להתיר להם הענקת אשראי למטרות שתיקבענה מראש על-ידי בנק ישראל ולפי אישורים שיינתנו על-ידי בנק ישראל, במקום לממן אשראים אלה על-ידי נכיון משנה, הוחלט, נוסף לתוספת נפח האשראי בשיעור של 3%, שהודעה עליה הובאה לידיעתכם בחוזרי מס. 43 מיום 22.4.56, להתיר לכל מוסד בנקאי המקיים על פקדונות במטבע ישראלי החייבים בהחזקת נוזילות עודפת על נוזילות ממוצעת של 50%, לאחר שניצל את נפח האשראי שהוא רשאי לתת, להרחיב את האשראי בשיעור של 40% מיתרת הנוזילות העודפת. למטרה זו, שיעור הנוזילות של המוסד הבנקאי יחושב כדלקמן: היחס בין מוזמנים בקופה + יתרות בבנק ישראל במטבע ישראלי לפי ספרי בנק ישראל + מלווה ממשלתי - 3% + יתרות במוסדות בנקאיים אחרים במטבע ישראלי, פחות יתרות במטבע ישראלי המוחזקות בשביל מוסדות בנקאיים והלוואות שהמוסד הבנקאי קבל ממוסד בנקאי אחר; לסך כל הפקדונות במטבע ישראלי החייבים בהחזקת נכסים נוזלים. כל מוסד בנקאי יהיה רשאי לתת הלוואות בגבולות תוספת הנפח החדש הנ"ל אך ורק לפי אישורים שיינתנו על-ידי בנק ישראל, בהתאם לנוהל המקובל עתה ביחס לאישורים מחוץ למסגרת הנוזילות.

בכבוד רב,
המפקח על הבנקים

ירושלים, י' בסיון, תשט"ז
20 במאי, 1956

חוזר למוסדות הבנקאיים בדבר
ריבית שתשולם על-ידי בנק ישראל
על פקדונות לזמנים קצובים

הגני מתכבד להודיעכם כי בנק ישראל ההליט לשלם ריבית על פקדונות לזמנים קצובים של מוסדות בנקאיים לפי השיעורים הבאים:

פיקדון לתקופה של 3 חודשים	—	3% לשנה
פיקדון לתקופה של 6 חודשים	—	3.5% לשנה
פיקדון לתקופה של שנה	—	4% לשנה

אם מוסד בנקאי יזקק מסיבה כלשהי לכספים שהופקדו על-ידו, לזמן קצוב, לפני המועד, בנק ישראל יהיה מוכן לתת לו הלוואה כנגד הפיקדון עד הגיע מועד פרעונו של הפיקדון, בריבית של 7% לשנה.

בכבוד רב,
המפקח על הבנקים

ירושלים, י"ט בסיון, תשט"ז
29 במאי, 1956

מג
16/10/56
שג"מ